

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

4 Quaedam quaestiones de eadem re diluuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Aut contrahitur cum pacto legis commissoria: Veluti, vèdo tibi tanti prædium meum; & quod si pretium intra quatuor menses mihi non solueris, pro non vendito habeatur. *L. Cum venditur. C. de lege commissoria.* Aut fit cum pacto retrovendendi; vt, vendo tibi tanti vineam meam; & quod si intra quatuor annos pretium tibi reddidero, eam mihi restituas. Aut contrahitur cum pacto, quod habetur in *L. Curabit. C. de Actionibus empti, & vend.* Vt, vendo tibi tanti agrum meum; eo pacto, vt si intra quatuor annos pretium nò recepero, vel simpliciter, donec mihi pretium persolueris, singulis annis mihi certam soluas pensionem. Aut contrahitur aliquo alio pacto appposito, vt, vendo tibi domum meam, ita vt eam mihi statim loces, & ego conductam habeam; vel ea conditione, vt si vendideris, non alteri, nisi mihi, vel fratri meo vendas.

Secundo, Emptio diuiditur etiam ex modo quo fit: aut enim palam, aut non palam contrahitur, cum sit sub hasta in foro, vel alio loco publico posita. Vel fit voce præconis, vel in loco publico, vt in foro, vel tabernis publicis. Non palam fit, cum priuatum aliquid emitur. Emptio itidem aut fit mercibus minutatim, hoc est, per partes minimas venditis: aut cumulo rerum venalium vendito, vt cū venditur æternus tritici, vel magnus numerus librorum, vel animalium, vel lignorum.

Tercio diuiditur emptio: aut enim est gratia quæstus, & lucri, aut causa necessitatis; & ea, quæ est causa lucri, duplex, vna cum res aliqua emitur, vt eadem prioribus abique vlla sui mutatione iterum vendatur: & hæc dicitur negotiatio, quæ est clericis iure Canonico interdicta, c. r. & c. Secundum, ne Clerici, vel Monachi eaque proptia mercatorum est. Altera, cum res aliqua emitur, vt iterum vendatur melior effecta ingenio, industria, cura, & opera emptoris, & hæc proprie non est negotiatio, nec ab ea clerici prohibentur: estque communis artificum, pastorum, & agricolatum.

Quarta diuisio emptionis est ex pretio: aut enim res emitur dilata ad tempus pretij solutione; aut pretio statim numerato, & soluto: aut contra emitur res futura, soluto statim anticipato pretio: aut emitur statim re tradita emptori, & soluto pretio venditori.

Quinam vendere, vel emere prohibeantur in iure.

CAPVT. III.

IMPERATORIS legibus interdictum erat priuatis hominibus vendere purpuram, vel sericum, vel lanam blattam, id est purpuream, vel oxyblattam, hoc est rubro tinctam colore, siue pretiosissimam purpuram, vel hyacinthinam, id est, purpuram, ferrum atque colote referentem: alioqui bonis suis spoliabantur. *L. i. C. Quæ res vendi non possunt.*

Nullus itidem priuatus permittebatur emere à barbaris, hoc est, hostibus, sericum, vel purpuram. *L. Comparandi. C. eodem tituli.*

Item non licebat frumenta publici canonis vendere, aut emere in litonibus, alioqui contrarium facientes capitis pœnam sustinebant. *L. Quia nonnunquam. C. eod. tit.*

Frumentum ad exercitum missum non poterat quis emere; alias suis omnibus rebus priuabatur, si honestæ conditionis vir erat, si vilis, supplicio capitis puniebat, *L. Ne frumentum. C. eod. tit.*

Ad barbaros, id est, hostes populi Romani oleum, & alia id generis liquida, nullus transferre poterat, nec causa gustus, nec gratia commerciorum. *L. i. C. Quæ res exportari non debent.*

Hostibus itidem populi Romani, vel eorum legatis, vel nuuicis, vel alio quolibet nomine venientibus, aut in diuersis aliis vrbibus, vel locis nemo poterat vendere arma, videlicet loricas, scuta, arcus, sagittas, gladios, spathas, tela,

vel alterius cuiuslibet generis arma, ferrum confectum, siue infectum: alias eius bona publicabantur, & ipse capitis pœnam subibat. *L. Nemo. C. eodem tit.*

Dominus nec per se, nec per alium seruos suos criminosos vendere poterat, eo pacto, vt cum bestiis pugnarent: hoc enim crudelitas genus leges, & iura veterunt, nisi iudicis auctoritate id fieret. *L. Circumcidere. ff. Ad legem Corneliam de sicarijs, & l. Domini. ff. de Contrah. empt.* Legge Petronia dominis potestas ablata est offerendi, tradendi, aut vendendi seruos ad pugnandum cum bestiis: oblato tamen iudici seruo, si iusta esset domini querela, pœnæ tradebatur seruus, vt habetur in *L. Lege Tunia. ff. de Manumissionibus.*

Seruum in fuga constitutum non licebat domino vendere. *L. In fuga. C. Ad legem Flauiam, de Plag. & l. Sciendum. ff. eod. tituli.* At si quis amico peregrie eunti mandabat, vt fugiuum seruum quæreret, & inuentum venderet, id permittebatur. *L. Quod sapa. §. Illud constat. ff. de Contrah. empt.* Item licebat domino seruum absentem vendere. *L. prædicta. sciendum est.*

Nemo poterat domum, vel villam vendere, vt dirueretur, & plus sibi acquireret. *L. Seruatus. ff. de contrah. empt.* Prohibebatur hæc negotiatio, tanquam noxia, & perniciosa ædificis.

Res pupilli, vel minoris vendi non possunt tutori, vel curatori. *L. Si in emptione. ff. de contrah. empt. & l. Cum ipse. C. eod. tit.* qua ex lege constat, non in vniuersum leges, & iura vetuisse, ne tutor, vel curator emat rem sui pupilli, vel minoris; nam si palam & bona fide emerit, contra legem non facit. Dicit, palam, quando nempe rem emerit sub hasta, publica voce præconis venditam. Bona fide, vt si emerit iusto pretio, & quia in rem pupilli, vel minoris fit, aliquid ex suis bonis vendere, nec alius adfit, qui velit emere, nisi tutor, vel curator.

Qui publico officio fungitur in prouincia, nequit emere: prædicia, quæ in eadẽ prouincia venduntur: præterquam si pœnna fuscus distraherit. *L. Qui officij. ff. de Contr. empt.*

Quædam quæstiones de eadem re diluuntur.

CAPVT. IV.

PRIMO quæritur, An valeant statuta ciuitatum, vel populorum, quibus aliquis prohibetur rem suam immobilem, veluti domum, vel fundum, vendere externis, hoc est, qui ad alienam spectant iurisdictionem? De hæc quæstione Fabianus in tract. de Empt. quæst. 3. prin. nu. 44. Respondeo valere iure communi ciuili. *L. i. C. Non licere habitatorib. Metrocomia loca sua ad extran. transferre. in lib. ii. & l. Dudum. C. de Contrah. empt.* At vim, & locum iure communi non habent statuta, si expellerint: Ne quis vendat externis, etiam Clericis, Monachis, vel Religiosis: vt colligitur ex *Authen. Cessia. C. de Sacros. Eccles.* quia, vt alibi sæpe monui, laici in Clericos, vel Religiosos ius, & potestatem non habent, & eorum statuta, quibus aliquid prohibent, irrita sunt, & inania, nisi auctoritate, siue consensu Romani Pontificis condantur, vel confirmentur. Si vero generatim ferantur, nulla facta mentione clericorum, valent, quatenus laicos subditos obligant; at clericos vel religiosos non tenent. *Innoc. in e. Venerint, de Senten. excomm. Bald. in l. iubemus nullis. C. de Sacrosan. Eccles.* quamuis Signorolus Mediolan. in sua disputat. oppositum docuerit, vt Fabianus testatur. Præterea si statuta ita scribantur: Nemo vendat rem immobilem ei, qui subditus nò est, aut ei, qui communia Reipublicæ onera non sustinet: clericos non ligant, sed laicos duntaxat. Insuper si statutum sit, vt nemo extrahat, & deponat frumentum, vinum, vel oleum ex hoc, vel illo oppido, vel loco ad alium: alioqui hanc, vel illam pœnam luat; quatenus statutum est pœnale, vel laicorum præterea, clericos minime obstringit, quoniam et laicorum est, in eos vim nullam habet. Vt verò aliquid continet, quod sit iuris naturalis, vel Canonici, clericos obligat: non quia laici eos sibi obligent suis statu-

tis, sed quia iure naturali, & Diuino, vel Canonico clerici tenentur: verum laicorum tunc non est sua auctoritate clericos compellere ad id iuris seruandum, quia Episcoporum est id curare, & precipere. Ita Ioan. Andreas, cap. ultimo de Immunitate Ecclesiarum. Anchar. & Dominicus ibidem: sic etiam Franchus in eo capite, Lupum, Hostiensis, Bartol. Bald. Angel. Federic. alioque ibidem auctores, commemorans. Vnde illi colligunt, si sit statutum, ne mulier possit testari, vel donare sine consensu consanguineorum, valet donatio, si clerico, vel Ecclesie, vel Monasterio absque consensu donauerit. Insuper si sit statutum, ut quis possit augere legitimam portionem filij, ultra id, quod ius commune precipit: quo posito statuto, quis filio legitimam reliquit, quantum ius commune precipit, reliquam vero legauit alicui Ecclesie, vel Monasterio, Quiritur, an ius, & potestas filius habeat contra Ecclesiam illam, vel Monasterium. Respondeo cum predictis Auctoribus, minime; quia id statutum non potuit clericos, vel Ecclesias, vel Religiosos comprehendere: statutum iudem civile cogens, siue precipiens, ut aliquis vendat, Ecclesias, vel clericos non ligat. Fabianus quæst. 3. principali. num. 46.

Secundo queritur, An cum quis emere prohibetur, possit emere per alium quemlibet interpositum hominem, propinquum, vel amicum? Respondeo cum Fab. de Empt. quæst. 3. princ. num. 10. si absolute quidem, & simpliciter emere prohibetur, videtur cum prohiberi quoque ne emat per interpositam personam. l. Si mandauero, §. Quoniam. ff. Mandat. nam eo ipso videtur fraudem contra legem admittere. Cum vero lex prohibet expellim, ne quis emat per se, solum videtur prohibere, ne quis per seipsum emat, eo quod sua personæ venditionem non debeat, ut emat per se. Item odia, & pœnæ restringi, non laxari, & extendi debent.

Tertio queritur, An is, qui à testatore nominatus, & designatus est ad exequendum id, quod voluit, possit emere rem defuncti ab his, quorum etiam est exequi voluntatem testatoris? Responder Fabianus de Empt. quæst. 3. principali. num. 11. posse, dummodo emat iusto pretio, palam, & bona fide; quod tuac fit, quando sub hasta, publica voce præconis bona defuncti venduntur.

Quarto queritur, An fideiussor possit emere rem debitoris, loco pignoris obligatum creditori? Respondeo, non posse iure communi civili. l. Si Mandato Titij. §. Paulus. ff. Mandati.

Quinto queritur, An possim emere ab eo, quem scio statim pretium consumpturum? profecto possum. l. Si quis cum sciret. ff. Pro emptore. Hoc portio locum habet, nisi alteri sit interdictum lege, statuto, vel sententia iudicis vendere, ut à furioso, quia is vendere prohibetur. l. i. ff. de Cur. furioso, ego emere non possum. Prodigio itidem, & luxurioso, solet esse decreto iudicis interdictum. l. Habet. ff. de Tutelis: id est ab eis emere quicquam prohibemur, Præterea, si sciero aliquem male esse pretium consumpturum, nimirum in perniciem Reipublicæ, vel interitum hominis alicuius, tuta conscientia emere mihi non licet, quia lege charitatis debeo, cum facile, & commodè possum, alienum damnosum deuitare. Insuper in l. Si filiusfamilias. C. Quorum rerum actio non detur, is, qui ludit, nequit emere rem ab eo, cum quo ludit, quia probabiliter creditur vincendus ab eo, qui cum ludit, & confestim pretium consumpturum. At non prohibet lex, ne is, qui ludit, emat ab eo qui non ludit; tamen si nouerit eum pretium consumpturum ludendo. Ratio vtriusque est; quia fortassis hic ludendo, victor erit: at lex probabiliter credit, collusorem in ludo vincendum, quippe qui est iam victus.

Sexto queritur, An usufructuarius possit rem vendere, in qua usufructum habet; Et eadem quæstio est de eo, qui rem aliquam accepit nomine, & iure feudi, vel emphytheusis? Respondeo, minime; nisi consensu eius, qui directum dominium sibi reseruauit. Sed nunquid usufructuarius potest vendere inscio, vel inuito domino, usufructum? Ratio dubitandi est, quia leges videntur secum pugnare.

Nam Instit. de Usu, & habit. habetur: (Usuarius nisi alteri ius, quod habet, aut locare, aut vendere, aut gratis concedere potest, cum tamen hæc omnia possit, qui usufructum habet.) Idem dicitur in l. Arboribus, ff. de Usufructu. At contrarium videtur de cetero in Instit. de Usufructu. §. Finitur, ubi lex ita statuit: (Quod si usufructuarius donet usufructum alteri, quam proprietario, nihil agitur.) Et idem colligitur ex l. Si usufructus. ff. de iure dot. c. l. Necessario §. ult. ff. de Peric. & commod. rei vend. Respondeo, nequaquam eas leges sibi esse contrarias. Nam usufructus interdum accipitur pro iure, quod habet usufructuarius, quo fructus percipit ex re aliena, & facit suos: interdum vero, pro ipsius fructibus, quos capit, & colligit. Si accipitur pro fructibus, potest vendere, locare, & cuius alteri donare: & hæc spectat id, quod dicitur in l. Arboribus, & Instit. de Usu, & habit. Si vero pro iure, nequit vendere, locare, vel donare, & hoc sensu accipiendum est, quod statuitur, & decernunt leges illæ tres, Necessario, Si usufructus, & Finitur. Ratio huius est, quia ius, quod est usufructus, est personale, & quod uni personæ conceditur, non ideo intelligitur concessum alteri: accedit sæpenumero, ut nobis placeat hæc persona, non illa; & propterea usufructus usufructuarii morte finitur, & extinguitur. Idem iuris est de alimentis annuis, quæ vltima voluntate testatoris legantur alicui. Nam si accipiantur pro iure, quod is habet, ut alium vendi, locari, & donari non possunt. Idem dicendum est de pensionibus annuis, quam Komani Pontificis auctoritate aliquis percipit ex Ecclesiastico beneficio: idem quoque de decimis. Hinc est, ut Ecclesiastici beneficiarj, fructus annuos suorum beneficiorum vendant, vel donent, vel etiam ad triennium locent: at ius, quod habent percipiendi fructus ex beneficio, donare, vel in alium transferri non possunt. Ita etiam, qui rem habet nomine, & iure emphyteusis, & feudi, potest fructus, quos percipit, vendere, locare, vel donare, non tamen ius, quod habet. l. vltim. C. de iur. Emph. & Glossa in cap. ult. de Locato, & in lib. Fœdori. tit. de Prohib. feudi alienari.

Septimo queritur, An maritus possit vendere rem immobilem dotalem? Respondeo in hunc modum: Aut rem dotalem accepit pretio æstimatam, aut secus. Si prima, potest alienare consentiente vxore, dummodo alia bona habeat, l. Si æstimatis. ff. Solutio matrimonij: tunc enim maritus nullo iure compellitur vxorem reddere rem dotalem, sed pretium illius. Si vero rem dotalem accepit non æstimatam pretio, nequit vendere etiam vxore annuente. l. Lubano, & l. Julia, ff. de Fundo dotali. c. l. Sine à ma. C. Ad Senatusconsultum Velleianum. Quibus alienari licet, vel non licet. Immo nec potest eam rem hypothecæ nomine obligare. l. §. Et cum lex. C. de Rei vxor. act. Potest tamen vendere maritus rem dotalem vxore consentiente, in quaque causa. Primum si vendat eum vniuersitate. l. i. ff. de Fœdori. dot. Secundo, si vendat ex causa necessaria, non voluntaria. l. ead. Tertio, si conuertat in vtilitatem vxoris. l. Ita constante. C. l. vlt. ff. de iur. dotium. Quarto, si vxor consentiat iurando adhibito, siue per se, siue per procuratorem, cuius id dedit speciale mandatum, cap. vltimo, de Procuratoribus, in sexto, & cap. Cum contingat, de Iurisdictione. Quinto, si maritus ad diuisionem feudi dotalis prouocetur à locio, qui eum fructum habet communem. l. vltima, C. de Fundo dotali. At ipse maritus nequit prouocare socium ad diuidendum fundum, ut ibi dicitur.

Octavo queritur, An Rex, vel Princeps possit vendere vires, oppida, castella absque ciuium consensu? Responder Hostiensis, Ioannes Andreas, & Felinus in c. Dilectissimi, de Maioritate, & obedientia, & Abbas in c. Intellectus, de Iurisdictione non posse, intelligi sine causa iusta, & debita; alioqui enim venditio, & alienatio esset Regno noxia: at Rex communi regni saluti, & bono cõsulere debet. Constat utas in cap. Quamuis patrum, de Pactis in sexto par. §. 2. num. 4. multorum testimonio probat, Regem posse vendere quæ dixi, ob publicam regni vtilitatem. Immo, iurquit, potest Rex, causa dotis, vel ad remunerandum ali-

quorum

quorum merita, vel obsequia, donate oppidum, vel castellum. Ac cum vendit aliquid huiusmodi, excepta intelliguntur tributa, vectigalia, portoria, & alia iura regalia, nisi in donatione, vel in venditione Rex aliud expresserit. Præterea cum Rex, Princeps hæc vendiderit, libera est civibus facultas sese redimendi, si Regi tantundem offerant, quanti castellum, vel oppidum alieni venderetur.

Quæ res vendi possint, & quæ non possint.

CAPUT V.

Sæx in primis genera rerum sunt, quæ vendi nequeunt, nimirum, quæ sequuntur.

Primo loco res spirituales non venduntur: quæ si venderentur, sacrilega esset venditio, quam canones, & iura simoniam vocant; de qua dicemus cum de Delictis erit nobis sermo.

Secundo, res factæ, religiose, & sanctæ vendi nequeunt, ut vasa, vestes, crucis signum, altaria, templa, sepulchra, & alia his similia. *l. Sancimus. 1. C. de Sacrosanct. Eccl. c. l. Sed Celsus, ff. de Contrah. empt.* Hoc autem intelligitur, quamdiu res sacra formam retinet: nam calix confectus, aut desecrata vestis, prius facta, vendi potest, quia materia remanet, quæ venditur, non forma, quæ iam perit. Locum item habet non solum in rebus, quæ certis precibus adhibitis consecrantur; sed etiam in ijs, quæ solum Ecclesiasticis, & diuinis vñbus consecratæ fuerunt: quia quæ semel Deo dicata sunt, vel oblata, non sunt amplius ad humanos vsus conuertenda. Hinc est, ut templi diruti tigna, trabes, vel lapides vendi nequeant, nisi ad vsus pios, & religiosos. *c. Ligna. de Consecr. dist. 1. & ibidem Glossa.* Præterea res factæ, etiam integre venduntur; sed Ecclesiis dumtaxat, & clericis ad factos vsus; ita etiam laicis, sed ad sacrum, Ecclesiasticumque ministerium: pretium tamen solum accipitur ratione materię, ita ut vendantur tanti, quanti eorum rerum materia æstimatur; aut etiam quantum industria, diligentia, & opera, qua factæ, & elaboratæ sunt, merentur. Ceteri etiam iuris est, eas res posse vendi ad captiuos redimendos, & pauperes sustentandos, qui aliunde redimi, sustentamine non possent. *c. Aurum, & Apostolicus, & c. Et factorum. 12. qua. 2.*

Tertio, res vñbus publicis destinatas nemo priuatus vendere potest, veluti forum publicum, viam publicam. *l. Sed Celsus ff. de contrah. empt.*

Quarto, liber homo vendi non potest, nisi in certis causis, *d. l. Sed Celsus.*

Quinto, venena, & alia, quæ nullo modo per adiectionem, vel mixturem alterius materię humanis vñbus prodelle queant, interdicitum est vendere. *l. Quod sapes. §. Illud constat ff. de contrah. empt.* Cæterum ea, quæ mixta aliis materijs, adeo nocendi vim, & naturam deponunt, ut ex his etiam antidota, & alia medicamenta salutaria conficiantur, vendi queunt, uti explicatur in eadem lege.

Sexto, res litigiosa vendi, & emi non potest. *l. Lite pendente. & l. Quicumque. & l. Censemus. C. de Litigiosis.* Porro litigiosa res est, de cuius dominio causa mouetur, inter possessorem, & eum, qui rem petit. *l. Litigiosa. C. de Litigiosis.*

Res præterea, quas, vel natura, vel ius gentium, vel Diuinum, vel Canonicum, vel civile, vel statuta ciuitatum, aut populorum, vel mores patriæ, vel gentis nostræ commercio exemerint, vendi nequeunt. *l. Si in emptione. §. Omnium rerum, ff. de contrahen. empt.* Et autem res nostro commercio sunt exemptæ, quæ simpliciter perpetuam causam habent, qua vendere, siue distringere prohibetur. Nam si ob priuilegium causæ, rei, vel personæ est prohibita venditio, tunc non dicitur res ab humano commercio seposita, & exempta; ut res est dotalis, res pupilli, vel minoris, letuus constitutus in fuga, & idgenus alia. Ergo omnis

Instit. Moral. Pat. 3.

res, quam quis potest habere, & possidere, vendi, & emi potest, siue præsens sit, siue futura. *l. Si in emptione. §. Omnium rerum, ff. de contrah. empt.*

His præmissis, Primo queritur, An rei alienæ emptio subsistat, & valeat? Respondeo in hunc modum. Primo quidem cum damno, & detrimento domini emptio non consistit, siue fiat inter ignorantes, siue inter scientes, quoniam dominus rei semper habet ius vindicandi, repetendi, & recuperandi rem suam, nisi iure vñcupationis dominium ad alterum transeat. Deinde, si fiat inter ignorantes, utpote inter emptorem, & venditorem, tunc emptio valet. *l. Si in emptione. §. Item si emptor, ff. de contrahen. empt.* Valet quidem tunc, ut emptor, eam possit vñcupare, hoc est, suam facere, legitimo temporis cursu, quia emit bona fide, tum ut possit pretium repetere, & quicquid sua interest, eo quod fuerit in emendo a venditore deceptus. Idemque iuris est, cum emptor ignorans emit, venditore sciente, rem esse alienam, ut in eadem lege habetur, & hæc quidem etiam secundum conscientiam locum habent. Tertio, si solus emptor sciat rem esse alienam, emptio non valet ex parte ipsius, hoc est, ius, & actionem non emptor petendi, quod sua interest: unde sibi imputet, quicquid damni passus est. *d. l. Si in emptione. §. prædict.* Si emptor, & venditor scient rem esse alienam, quæ vanit, à neutra parte obligatio contrahitur. *l. eadem.*

Verum dubiæ quætionis est, An emptor possit in iudicio pretium repetere? Varia Iurisconsulti super hac re dixerunt: nihil autem refert, quia secundum conscientiam ius habet recuperandi pretium a venditore, emptio rescissa, & dissoluta. Nam quamuis ius civile in penam denegat actionem repetendi coram iudice pretium; quia tamen lex est penam continens, ante condemnationem criminis conscientiam minimè obligat. Quarto, si emptor etiam prudens ac volens, eam venditore pactus fuerit de evictione, tunc potest contra venditorem in iudicio contendere. *l. Si fundum. C. de Euic. Postremò venditio rei alienæ confirmatur, si venditor domino successerit, vel si ad ipsam, rei dominium postea peruenerit. l. Si Titio, ff. de Rei vindicat.*

Secundo queritur, An emptio rei furtiue rata, & firma sit? Rei furtiue nomine, intelligitur res mobilis, vel se moueus, furto, vel vi sublata: nam quæstione superiori, appellatione rei alienæ veniebat quælibet res etiam immobilis alio modo, quam furto, vel vi possessa. Respondeo itaque in primis, vel valere, quod pertinet ad damnum, & detrimentum domini: semper enim habet ius vindicandi, & repetendi rem suam. Secundo, quod spectat ad contrahentes, dum ignorant illi rem esse furtiuam, valere cum damno, & detrimento venditoris: quia habet emptor actionem recuperandi ab eo pretium, & petendi quicquid sua interest, quia in emendo deceptus est. Idemque iuris habet emptor, si per ignorantiam emerit, sciente venditore rem esse furtiuam. *l. Si in emptione. §. Item est emptor, ff. de contrah. empt.* Tertio, si solus emptor scient furtiuam rem esse, non habet in iudicio actionem contra venditorem petendi, quod ipsius interest, vel repetendi pretium; quia prudens, ac volens emit. *l. Si in emptione, superius memorata:* immò in iure Ciuili, emendo rem furtiuam, furtum committere dicitur. At verò, secundum conscientiam, si contractum rescindat, ius habet exigendi pretium a venditore. Cæterum si id recuperare non possit, ipso iure compellitur rem furtiuam domino restituere: nam et si pretium creditor denegauerit, ipse tamen damnum sustinere cogitur, eo ipso, quod rem emit furtiuam, ut alio in loco dicemus.

Tertio queritur, Quomodo intelligatur quod ius civile statuit, nimirum rei factæ venditionem subsistere, si ab ignorantibus fiat. *l. Et liberi, & Liberi hominis, ff. de contrah. empt. & Insti. de Empt. & vend. §. ult.* Item valere, si emptor ignorat rem esse factam, tamen si venditor id sciat. Præterea nullam venditionem contrahi, si emptor solus, vel ipse, & venditor scient factam rem esse? Respondeo, prædictarum legum sententiam esse.

D d 3

Primo,